

СПОГАДИ ОЧЕВИДЦІВ

Пикасенко Федір Якович

1905 р.н., житель с. Вікторівка

(запис 1999 р.)

У мене було два брати – Шура та Микита. Я бачив, як помер Шура. Вранці зайшов чоловік, який звозив на цвинтар тіла померлих. Взяв брата за ноги і потягнув на вулицю, де стояла запряжена кіньми тачанка. Викинув брата на тачанку і повіз до ями, куди скидали померлих.

Наш дід мав золото. Свого часу, не сказавши нікому, він заховав його у ніжку стільця, просвердливши попередньо отвір. Забив потім чопком і зафарбував. Дід раптово помер, забравши в могилу таємницю про схованку.

У 33-му, коли всі голодували, батько згадав про те золото. Ми обшукали в хаті усі закутки та так нічого і не знайшли. Якось мати взялася варити бурякову юшку. Топити не було чим, і батько порубав того стільця. От тоді з нього, на здивування усім, і викотилося сховане дідом золото.

Узяв батько той скарб і поїхав до Києва. Добрався два дні. Здав золото, куди слід, і за ці гроші купив 3 кг гречаної крупи, 2 кг цукру і 4 хлібини. Та поки дійшов до вокзалу, бандити пограбували його. Не смів він без продуктів повертатися додому.

А тим часом помер другий мій брат – Микита. Забрали на тачанку його і мене, ще напівживого. Той чоловік, що збирав померлих, пояснив знесиленій матері, яка вже і не розуміла нічого, що він забирає мене, аби другий раз не заїжджати. Вкинув до ями разом з мертвими та й поїхав. Я став кричати від жаху і безвиході.

І треба ж було: йшла неподалік Ганна Марусич – жінка, котра варила в школі їсти. Почула мій крик і витягла з ями мене і ще одну живу жінку. Принесла мені тоді тітка Ганна супу у баночці. Я випив його і поповз до школи. Там вона ще наламала мені гілок шовковиці з уже спілими ягодами. Так що я добре насмакувався.

Саме тоді приїхав з Києва батько. Привіз крупи та цукру. Але ж двох синів уже не було. І про мене батькові сказали, що лежу мертвий біля школи. Прийшов він туди, побачив мене, нахилився, а підняти не може – сил немає. Дав тоді двом жінкам по дві склянки крупи, і вони візком повезли мене додому. Так і вижив.

Бенклінов Віктор Омелянович
1888-1973 рр., с.Вікторівка
(Р.Нестеров "Слід на землі")

Ще в 1931-1932 роках колгоспне збіжжя молотили вже молотарками, а звідти з поля, навіть не завозячи в комору, відправляли в хлібопоставки, бо план був більший за врожай. У 1932 р. у селах Вікторівка, Фролівка, Матвіїв, голоду ще не було. Зате у 1933 році голод почався ще з зими, понад 352 душі в багатющих селах вимерло або пішли світ за очі.

Головченко Марія Пилипівна
1924 р.н., жителька с.Вікторівка
(записано у 2008 р. Балабухою Н.П.,
головою Вікторівської с/р)

У 1933 році люди голодували і помирали. У деяких селах Вікторівської сільради вимерло більше людей, в інших менше. Пізніше, як згадували і підраховували очевидці, найбільш хлібні села з найбільш працюючими людьми-хліборобами за трагічні роки недорахувалися 447 чоловік, які померли.